

20. YÜZYILDA YENİDEN YAZILAN BİLLUR KÖŞK ANLATILARI

Rewriting Billur Köşk Tales (Crystal Manor Folk Tales) in the 20th Century

 Prof. Dr. Seval ŞAHİN

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, sevals@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received:
10.03.2022

Kabul/Accepted:
13.04.2022

Sayfa/ Page:
1-16

Öz

Billur Köşk Masalları, Türkçenin en yaygın eserlerinden olan bilinen ilk masal derlemesidir. Masalların basılı nüshasından ilk bahseden Georg Jakob'dur. Tahir Alangu bu masalların derleyicisinin bilinmemekle beraber basım tarihinin 1840-1870 yılları arasında olduğunu belirtir. 20. yüzyıla gelindiğinde ise Peyami Safa, Selâmi Münir (Yurdatap) ve Tahir Alangu gibi yazarlar, bu masalları okurla yeniden buluşturur. Safa'nın "Server Bedi" takma adıyla kaleme aldığı kitap, 1925 yılında yayımlanan *Resimli Billur Köşk Hikâyesi*'dir. Safa'nın kitabı 1933 yılında bu kez Latin harfleriyle basılır ve bu baskıda yazardan "nâkil" diye bahsedilir. Oysa 1925 baskısında adı, "yazar" olarak geçmektedir. 1937 yılında yayımlanan Selâmi Münir'in eseri de yine aynı adı taşır. Kitap bu tarihlerin ardından da pek çok kez yayımlanır. Bu baskılar içinde en çok rağbet göreni Alangu'nun 1961 yılında Eflâton Nuri'nin resimleriyle yayımladığı *Billur Köşk Masalları*'dır. Bu makalede, *Billur Köşk Masalları*'nın yeniden yazımında, Ayşe Arzu Ertizman'ın 1916-1917'deki Arapça basma nüshaya dayanarak hazırladığı tezdeki metin ile Safa, Selâmi Münir ve Alangu'nun metinleri karşılaştırılarak aradaki farklar gösterilecek, her bir masalın özeti bu farklılıkların anlaşılması için Safa'nın kitabını temel alınarak verilecektir. Safa'nın kitabının temel alınmasının sebebi, *Billur Köşk Masalları*'nda ilk defa bir yazarın, eserde isminin yer alması ve Safa'nın bu masalları yeniden yazan ilk çağdaş yazar olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Masal, Peyami Safa, Tahir Alangu, Selâmi Münir Yurdatap, hikâye.

Abstract

Consisting of 14 different tales and being one of the most wide-spread works of Turkish, *Billur Köşk Tales (Billur Köşk Masalları in Turkish)* is the first known collection of fairy tales. Georg Jakob is the first to mention that there is a printed version of these tales. Tahir Alangu states that the compiler of these tales is unknown, and the date of publication corresponds to the years 1840-1870. *Billur Köşk Tales* attracted a great deal of attention by 20th century writers, and they were reproduced by many authors. In the 20th century, the story and tale narrators who recorded these tales were replaced by writers who read them from written texts. Among these names, such as Peyami Safa, Selâmi Münir (Yurdatap) and Tahir Alangu. The name of the book written by Safa under the pseudonym Server Bedi is *Resimli Billur Köşk Hikâyesi* and it is published in 1925. It is published in Latin letters in 1933 and in this edition, the author is referred to as "nâkil". However, Peyami Safa is directly mentioned as the author in the former edition of the book. Selâmi Münir's work, published in 1937, bears the same title. The book was later published many times, and the most popular among these prints was *Billur Köşk Tales*, published by Alangu in 1961 with the illustrations of Eflâton Nuri. This article investigates the similarities and the differences of various rewritings of *Billur Köşk Tales* by Safa, Selâmi Münir and Alangu comparing them with the text in the thesis prepared by Ayşe Arzu Ertizman based on the Arabic print copy from 1916-1917. In order to understand the differences between each fairy tale, short summaries will be given based on Safa's book. The reason why Safa's book is chosen is that he is the first author to publish the *Billur Köşk Tales* under his own name and he is the first contemporary literary writer to rewrite these tales.

Keywords: Fairy tale, Peyami Safa, Tahir Alangu, Selâmi Münir Yurdatap, story.

Giriş

Türkçenin en yaygın eserlerinden olan ve 14 masaldan meydana gelen *Billur Köşk Masalları*, edebiyatımızın bilinen ilk masal derlemesidir. Masalların basılı nüshasından en erken bahseden ise Georg Jakob'dur. Jakob, 1899 yılında üzerinde basım tarihi olmayan bir baskı ile karşılaştığını belirtir (Alangu, 1961, s. 6). Tahir Alangu, Jakob'un bahsettiği bu eserdeki masalların derleyicisinin bilinmediğini, araştırmaları sonucu eldeki mevcut baskıların 1876 yılına kadar gittiğini, ancak elde mevcut olmayan ilk baskıların 1840-1870 yılları arasında olduğunu ileri sürer. Masalların, meddah hikâyelerinden oldukça farklı, söyleyiş özellikleri açısından bakıldığında ise halk ağızlarından derlenmediğinin anlaşıldığı tespitini yapar: “*Belki İran veya Hint aslından bir masal dergisinden çevirdiler, belki de profesyonel hikâye anlatıcılarının aracılığı ile bu kitaba girdiler*” (Alangu, 1961, s. 7).

Pertev Naili Boratav, *Billur Köşk*'ün edebî dil ve tarz açısından sözlü kültür unsurlarını taşıdığını belirtir. *Billur Köşk* masalının, sözlü gelenekten biraz farklılaşarak ve masal unsurlarından bazılarını da yitirerek kitaba geçmiş bir halk masalı olduğunu düşündüğünü, halk arasında hâlâ sözü edildiği şekilde yaşamakta olduğunu, tam olarak benzerine başka milletlerde rastlanmamakla beraber içerdiği ana temanın çok eski ve milletlerarası bulunduğunu ifade eder (Boratav, 1979, s. 614).

Billur Köşk Masalları 20. yüzyıl yazarları tarafından ilgi görmüş, masallar onlar tarafından yeniden yazılmıştır. 19. yüzyılda bu masalları kaydeden hikâye ve masal anlatıcısı ya da dinleyip ardından yazanın yerini, bu kez yazılı metinlerden okuyan ya da belki dinleyerek yeniden okurla buluşturan yazarlar alır. Bunların arasında Peyami Safa, Selâmi Münir (Yurdatap) ve Tahir Alangu vardır. Safa'nın Server Bedi takma adıyla yazdığı kitabın adı *Resimli Billur Köşk Hikâyesi*'dir ve 1925 yılında yayımlanmıştır. Peyami Safa'nın yazdığı kitap 1933 yılında bu kez Latin harfleriyle basılır ve bu baskıda yazardan “nâkili” diye bahsedilir. Oysa 1925 baskısında yazar olarak geçmektedir. Selâmi Münir'in eseri de aynı adı taşır ve 1937 yılında yayımlanmıştır. *Billur Köşk* daha sonra pek çok kez yayımlanmış, bu baskılar içinde en çok rağbet göreni Alangu'nun 1961 yılında Eflâton Nuri'nin resimleriyle yayımladığı *Billur Köşk Masalları* olmuştur.

Bu makalede *Billur Köşk Masalları*'nın yeniden yazımında Ayşe Arzu Ertizman'ın (2020) 1916-1917'deki Arapça basma nüshaya dayanarak hazırladığı tezdeki metin ile Peyami Safa, Selâmi Münir ve Tahir Alangu'nun metinlerini karşılaştırarak aradaki farkları gösterecek, her bir masalın kısa özeti de farklılıkların anlaşılması için, Peyami Safa'nın kitabını temel alarak verilecektir. Safa'nın kitabının temel alınmasının sebebi, *Billur Köşk Masalları*'nda ilk defa bir yazarın eserin basılı nüshasında isminin yer alması ve Safa'nın bu masalları yeniden yazan ilk çağdaş edebiyatçı olmasıdır. Masallar, Safa'nın kitabındaki sıraya göre verilecek, her bir özeti ardından diğer yazarların eserleriyle aradaki farklılıklar tablolar aracılığıyla gösterilecektir.

1. Billur Köşk

Billur Köşk masalı, doğacak kızının zarar göreceğinin söylenmesi üzerine onu bir mağarada büyüten padişahın, kızının mağaradaki camdan dünyayı görerek dışarı çıkmak istemesiyle başlar. Ardından padişah kızı için billurdan bir köşk yaptırır ve bu köşkün şöhreti tüm dünyaya yayılır. Yemen padişahının oğlu da köşkü görmek için İstanbul'a gelir. Köşkün karşısına gemisiyle demir atmışken kız, şehzadeyi görür ve âşık olur. Şehzade de onu görür ama hemen ülkesine döner. Bunun üzerine kız babasından elmas bir gemi isteyerek şehzadenin peşinden gider ve onun memleketinde bir köşk tutar. Şehzade bu köşkteki kıza âşık olur ve evlenmek arzusuyla annesini ona göndererek ister ama kız üç kez onları geri çevirir; sonunda da İstanbul'a habersizce kaçır. Bunu duyan şehzade İstanbul'a gider, kızı bulur ve İstanbul'a gelip billur köşkün karşısında durduğunda âşık olduğu kız ile köşkteki kızın aynı kız olduğunu anlar.

Her bir masal için farklı eserlerdeki benzerlikleri ve farklılıkları göstermek için tablolardan yararlanılacaktır. Tabloda aynı rakama karşılık verilen ifadeler, aynı olay örgülerini göstermektedir.

Tablo 1: Billur Köşk Masalının Eserlerdeki Değişimini Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir Yurdatap	Tahir Alangu
Billur Köşk ile Elmas Sefine (başlık)	Billur Köşk (başlık)	Billur Köşk ile Elmas Sefine (başlık)	Billur Köşk ile Elmas Gemi (başlık)
Sultan, şehzadeden köprünün sonundaki mezarda ölü gibi yatmasını ister. (1)	(1) ¹	Sultan, şehzadeden köprünün sonundaki mezarda ölüymüş gibi yatmasını ister. (2)	Sultan, şehzadeden köprünün sonundaki mezarda ölüymüş gibi yatmasını ister. (2)
Kız mağarada dayesiyle birlikte kalır.	Süt ninesiyle birlikte kalır.	Hizmetçisiyle birlikte kalır.	Dadısıyla birlikte kalır.
Kız, saraydan delikanlıyı görünce gözünden yaş yerine kan gelir. (1)	(1)	Sadece göz yaşı döker. (2)	(2)
Şehzade, işte gemi, işte pupa yelken diyerek gemiyle gider.	Kız gözünü açtığında şehzadenin gidişini görür.	Şehzade şüpheyi davet etmemek için kaçır.	Kızın göz yaşlarından biri şehzadeye düşer o da böbürlenip gider.
Kız şehzadenin ülkesine varınca gemisine gelenleri karşılamak için hepsini bir örnek giydirebilir. (1)	(1).	(1)	Kızın ve mürettebatının kıyafetlerindeki ihtişamdaki bahsedilir.
Şehzade annesinden kıza Kelam-ı Kadim'i götürmesini ister.	Şehzade annesinden kıza Kur'an götürmesini ister. (1)	Şehzade annesinden kıza Mushaf götürmesini ister.	(1)

Tabloya bakıldığında öncelikle dikkati çeken kelimelerdeki farklılıklardır: Daye, hizmetçi, süt nine; Kelam-ı Kadim, Kur'an ve Mushaf, anlatılarda aynı anlamda ancak farklı kelime tercihleriyle yer almıştır. Ağlayıştaki kuvveti belirtmek için kan ve gözyaşının birlikte kullanılmasına karşılık 20. yüzyıldaki yazımlarda sadece gözyaşı ile yetinilmiştir.

2. Helvacı Güzeli

Bir kız ve annesi babası ile erkek kardeşinin hacca gitmesi sebebiyle evde yalnız kalırlar. Bir gün müezzin ezan okurken bu kıza görür, ona âşık olur ve onu tuzağına düşürmek için mahallenin kocakarisından yardım ister. Kocakarı kıza kandırarak hamama götürür. Kız hamamda yıkanırken müezzin gelir ama kız müezzini alt ederek hamamdan kaçır, onu iyice döver ama kimseye de bir şey söylemez. İntikam almak isteyen müezzin, kızın babasına, kızın kötü yola düştüğüne dair bir mektup yazar. Bunun üzerine kızın ağabeyi kıza öldürmeye gelir ama ona kıyamaz, bir köpeğin kanını gömleğine sürer ve onu serbest bırakır. Kız dağlarda bir ağacın üstüne çıkar. Bu sırada bir şehzade o ağacın altındaki çeşmeye gelir, kıza görür, ona âşık olur ve onu sarayına götürüp onunla evlenir. Üç

¹ Parantez içinde verilen ve aynı sayıyı gösteren rakamlar, anlatılardaki aynılığı göstermek için kullanılmıştır.

çocukları olur. Bir gün kız, annesini özlediğini söyler, padişah da gitmesi için yanına vezirini de katarak izin verir. Vezir yolda kıza kendisine teslim olmasını yoksa üç çocuğunu da öldüreceğini söyler. Kız teslim olmaz ve vezir üç çocuğunu da onun gözünün önünde öldürür. Bir hileyle vezirden kurtulan kız, memleketine kaçar, burada erkek kıyafetiyle bir helvacının yanında çalışmaya başlar. Helvaları meşhur olur. Bir gün mahalleye helva yapmaya çağılır. Bu arada padişah da kendisine yalan söyleyen vezirine inat, karısını bulmak için onu da yanına alarak buraya gelir ve helva yenilecek evdeki sohbeğe çağırılır. Müezzin de bu eve çağırılmıştır. Helvacı kız hikâyesini anlatırken kapının kilitlenmesini ister ve başından geçenleri anlatır. Padişah olan biteni anlar, kıızı alıp sarayına gider. Vezir ve müezzin de halk tarafından cezalandırılırlar.

Tablo 2: Helvacı Güzeli Masalının Eserlerdeki Değişimini Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
Helvacı Güzeli Hikâyesi (başlık)	Helvacı Güzeli (başlık)	Helvacı Güzeli Hikâyesi (başlık)	Helvacı Güzeli (başlık)
Kız müezzini hamama girdiğinde orada bulur. (1)	Kız hamamda yıkılırken müezzin gelir. (2)	(2)	(1)
Kız hamama girdiğinde kadın kaçıp gider. (1)	Kızın güzelliğini seyredip onu bırakıp gider.	(1)	Tarağımı unuttum diyerek kaçar gider.
Hamamda kız müezzini yıkar, müezzin kıızı yıkamaz. (1)	Hamamda önce müezzin kıızı yıkar, ardından kız müezzini yıkar. (2)	(2)	(1)
Müezzin kıızdan intikam almak için babasına, kıızın herkesle ilişkiye girdiğini yazar.	Kızın üstünden köpeklerin bile geçmekte olduğunu yazar.	Kızın adı bir sokak yosması olduğunu yazar.	Kızın herkesle sürüttüğünü yazar.
Kız evine gitmek için padişaha annesini özlediğini söyler. (1)	(1)	(1)	Ailesini, yurdunu özlediğini söyler.
Kız, vezirin elinden kurtulup memleketine geldiğinde erkek kıyafetleri giydiğini söyler.	(1)	Kız, vezirin elinden kurtulup erkek kıyafetleriyle memleketine girdiğini söyler.	Kız, vezirin elinden kurtulup memleketine geldiğinde küpelerini satıp erkek kıyafetleriyle değiştirdiğini söyler.
Kız mahallede çağırıldığı evin önce alt katında helva yapıp sonra üst kata geçer. (1)	Hangi katta olduğuna dair bir detay verilmez.	(1)	(1)
Kız konuşurken odada bulunan müezzinin karnına ağrı girer, kıızı kandıran kadından	(1)	(1)	Onu kandıran bohçacı kadının da alt katta olduğunu söyler.

söz edilmez. (1)			
Her şey anlaşıldıktan sonra kız ve padişah saraya giderler. (1)	(1)	Her şey anlaşıldıktan sonra kız ve padişah kızın evine giderler.	Her şey anlaşıldıktan sonra kız ve padişah önce baba evine, sonra dükkâna ardından saraya giderler.

Bu hikâyedeki temel farklılık detaylarda görülür. Hikâyenin sonunda nereye gidildiğine dair bir detay, 20. yüzyıl yazarlarının ilgisini çekmiş, kızın ve babasının her şey olup bittikten sonra gittikleri yer ev ve saray olarak değişmiştir. Müezzinin kızı kandırmak için hamama ondan önce mi sonra mı geldiği meselesi de değişen unsurlardandır.

3. Kahveci Güzeli

Bir delikanlı bir kahvede çalışmaya başlar. Herkesin kahveden çekildiği bir zaman bir derviş gelerek ondan bedava kahve ister. Bu böyle ikinci gün iki, üçüncü gün üç dervişin gelmesi ve bedava kahve içmeleriyle devam eder. Buna karşılık dervişler delikanlı için çeşitli dileklerde bulunurlar ve bunların hepsi gerçekleşir. Delikanlı başka bir ülkeye gider, burada da işleri yolundadır ve tüccarlar kızlarını ona vermek isterler. Delikanlı ilk tüccarın kızıyla evlendiğinde onun bakire olmadığını anlar. Bunu da ona itiraf ettirir, zira dervişler tarafından delikanlıya tüm uzuvları konuşturabilme kabiliyeti verilmiştir. Aynı şey ikinci ve üçüncü tüccarın kızlarında da devam eder. Delikanlı sonunda bir çoban kızıyla evlenir ve onun bakire olduğundan emin olur. Delikanlıdan intikam almak isteyen tüccarlar onu şikâyet ederler ancak o, kızların bakire olmadığını onlara söylettir ve onlar da davalarından vazgeçerler.

Kahveci Güzeli, *Billur Köşk Masalları* 'nın başlangıcından itibaren kaydedilen masallar arasındadır ve 20. yüzyıl yazarları da bu masalı kitaplarına almışlardır. Yazarlar içinde sadece Alangu, bu masalı müstehcen bulduğu için kitabına almaz, onun yerine kendi derlediği bir başka masal olan Mercan Kız'ı koyar.

Tablo 3: Kahveci Güzeli Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir
Hikâye-i Kahveci Güzeli (başlık)	Kahveci Güzeli (başlık)	Kahveci Güzeli Hikâyesi (başlık)
Delikanlı kahvede çalışırken bedava kahveye dervişler gelir. (1)	(1)	Kahveye seyyahlar gelir.
Delikanlının konuşmasını engelliyorlar.	Delikanlının evlendiği kızların bakire olup olmadıklarını kızların cinsel organları söylüyor.	Delikanlı elini ağızlarına koyunca ağızlar söylüyor.
Delikanlı kızın kulağına konuşunca kulak, kulak kızın bakire olmadığını söyler.	Delikanlı kızın bakire olmadığını gerdeğe girince anlar.	Delikanlı kızın ağızına elini koyunca ağız kızın bakire olmadığını söyler.
Delikanlı kızları boşayınca onlar hakkında konuşmak ister ve engel olurlar, ardından çoban kızıyla evlenir. (1)	Delikanlı önce tüccarların kızıyla evlenir, ardından çoban kızını tanır ve boşandığı kızlar hakkında konuşur.	(1)

Bu masal, eserlerde en çok değişime uğrayan anlatıdır. Bunun sebebi ise masala hâkim olan müstehcenliktir. Kızın bekâreti ve ahlaksızlık söz konusu olduğunda konuşan organların farklılığı ve ona dair üretilen söylemi de değiştirmiştir.

4. Ağlayan Nar İle Gülen Ayva

Bir padişahın üst üste kızı olduğu hâlde bir türlü oğlu olmaz. Sonunda padişahı, kızı olduğu hâlde oğlun oldu, diyerek kandırırlar. Sünnet olma zamanı geldiğinde kız bir ata binerek kaçır. At onu uzak bir ülkeye getirir ve eğer ihtiyacı olursa kendisini çağırması için ona üç kıl verir. Kılları birbirine sürttüğünde yanına geleceğini söyleyip gider. Kız, yolda gördüğü bir sarayın mutfağında hizmetçilik yapmaya başlar. Bu arada mutfak çalışanlarından her yıl padişahın kalbini yemeye gelen dev için yemek pişirildiğini öğrenir. Akşam olunca padişahın bulunduğu yere doğru giderken odalardan birinde allı bir kız dikkatini çeker. Padişah uykudayken dev gelir, ancak ondan önce kız atı çağırmış, ondan devı öldürecek kılıcı istemiştir. Bu kılıçla devı öldürür. Padişah hayatta kaldığı için ona şükran duyar ve ne isterse vereceğini söyler. Erkek kılığına girmiş olan kız, allı kızını ister. Padişah allı kıza sorar, o da önce devlerin taşını, ardından devlerin aynasını getirmesini ister. Kız, atın yardımıyla hepsini getirir. Ancak ikincisinde devlerin bedduası sebebiyle erkek olur. Allı kızın üçüncü isteği periler diyarındaki ağlayan nar ile gülen ayvayı getirmesidir. Çünkü aslında periler diyarının sultanıyla sevgilidir ve en baştan beri yerine getirilmesi çok zor isteklerde bulunmasının sebebi de budur. Sonunda ağlayan nar ile gülen ayva atın yardımıyla alınıp saraya getirildiğinde kızın sevgilisi periler sultanı da, seni hak eden o, onunla evlen, der ve ortadan kaybolur.

Tablo 4: Ağlayan Narla Gülen Ayva Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
Ağlayan Nar Gülen Ayva Hikâyesi (başlık)	Ağlayan Narla Gülen Ayva (başlık)	Ağlayan Nar ile Gülen Ayva (başlık)	Ağlayan Nar ile Gülen Ayva (başlık)
Evladınız oldu, deyip, usuletle zekerini gösterirler, denir.	Yine kız doğduğu anlaşılmasın diye kızını padişaha gösterirken balmumundan erkeklik organı yaparlar.	Ebe bir şarlatanlıkla bunu erkek diye yutturdu, denir.	Yeni doğmuş bebeği kundağıyla gösterip padişaha oğlun oldu derler.
Sünnetten kaçmak için bana yarım saat mühlet ver, der padişaha.	Atla gezmeye gideceğini söyler. (1)	(1)	Sünnet olunca gezemem diye atla dolaşmak ister.
Kız mutfaktakilere yalvararak kendini işe aldırır. (1)	(1)	(1)	Kız gördüğü sarayın mutfağında kimseye çaktırmadan önlük giyip çalışmaya başlar.
Kız devı öldürdükten sonra mutfakta padişahın herkese altın dağıttığından bahsederler. Kıza sen de git bahşiş istediklerinde kız, beni kovar der. (1)	(1)	Sen de git bahşiş istediklerinde kız, bana inanmaz, der.	Burada böyle bir şeyden bahsedilmez. Kız doğrudan padişahı bahşiş istemeye gider.
Padişahı allı kızını isteyince, ona bir	Padişah "Ayol... O kızını hiç kimse beğenip	Kızın isteklerine ya da kıza dair bir konuşma	Padişahı allı kızını isteyince, onu herkes

sürü yiğit alıverdim, hiçbirini beğenmedi, der.	de almadı. Fahişeyi ne yapacaksın? Öteki odalarda benim karalar giyinmiş has kızlarım vardır, onlardan birini sana vereyim.” der.	geçmez.	ister ama o kimseyi beğenmez, der.
Kız evlenmek için padişahı şemşirek taşının getirilmesini ister. (1)	(1)	Devlerin şimşir tarağını getirmesini ister.	Devlerin şimşek taşı getirmesini ister.
Devlerin beddualarının ardından kızın adeta erkek gibi zekeri olduğu söylenir.	Kız iken erkek olması aletleri değişmiş diye anlatılır.	Burada kız devlerin bedduası sonucu erkek olmasından bahsedilmez, sadece atın eğer kızsan inşallah erkek olursun demelerinden bahsedilir.	Devlerin beddualarının ardından kızın, kız iken erkek olması yüzünde sakal bıyık çıktı diye anlatılır.

Burada görüldüğü gibi erkeklik organına dair söylemler, kızın erkeğe dönüşmesi ve bunun söylemi masalın eserlerdeki ele alınışındaki temel farklılığı oluşturur. Masaldaki kızın seçtiği “allı kız” a dair söylem de bu farklılığı destekler.

5. Muradına Nail Olan Dilber

Bir anne ile kızını evde otururken içeri giren kuş, kızın kırk gün bir cenazeyi bekleyeceğini ancak sonrasında muradına ereceğini söyler. Bunun üzerine kız ve annesi kaçarlar ancak kuş onları bulur ve kızını bir saraya getirir. Burada güzel bir delikanlı ölü gibi yatmaktadır. Kız delikanlının başında beklemeye başlar, ancak bir gün kendine can yoldaşı olsun diye oradan geçen bir cariyeyi satın alır. Sonra da işini görmek için delikanlının yanından ayrıldığında cariyeyi orada bırakır. Tam o sırada delikanlı uyanır ve cariyeye beni sen mi bekledin, deyince cariyeye, evet, der, kızın onun halayığı olduğunu söyler. Kız hiçbir şey diyemez. Cariye ile delikanlı evlenir. Şehzade, bir gün uzak bir ülkeye gideceği için hem karısından hem de kızından bir şey isteyip istemediklerini sorar. Kız bir sabır taşı, karısı da mücevher ister. Kız, eğer istediğimi unutursan gemin fırtınaya yakalansın, der. Delikanlı kızın isteğini unuttur, sonra fırtına çıkar ve hatırlayarak istediği taşı alıp eve döner. Gece olunca bu taşla kızın ne yapacağını merak eder ve kapı deliğinden onu gözetler. Kız taşı önüne koyup başına gelenleri anlatmakta taş da şiştikçe şişmektedir. Sonunda sabır taşı çatlar. Bunları duyan şehzade hemen kızını alır, karısını kovar ve mutlu sona ererler. Cariye de cezasını bulur.

Tablo 5: Muradına Nail Olan Dilber Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
Muradına Nail Olan Dilber Kızın Hikâyesi (başlık)	Muradına Nail Olan Dilber (başlık)	Muradına Nail Olan Dilber (başlık)	Muradına Eren Dilber (başlık)
Kız ve annesi kuştan kaçmak için başka bir haneye giderler. (1)	Saraya giderler. (2)	(2)	(2)

Bu masalda ismi dışında çok fazla değişiklik bulunmamaktadır.

6. Muradına Nail Olmayan Dilber

Doğurmak üzere olan bir kadın hamama gider. Kızını doğururken birden bir derviş belirir ve doğacak kızın ağlayınca gözünden inciler, gülünce yanaklarından güller, yürüyünce altınlar dökülsün, der. Sonra da bir bilezik verir ve eğer bu bileziği çıkarırsanız çocuğunuz ölür, der. Aile kız sayesinde zenginleşip bir konağa yerleşir. Bu arada Yemen padişahının oğlu bir gün rüyasında bir kız görür ve bu kızı anlattığında, saraydakiler bahsettiği kızın bu ağlayınca inciler, gülünce güller saçan kız olduğunu anlar. Şehzadenin annesi kızı istemeye İstanbul'a gelir. Evlilik kararlaştırılır, anne evine geri döner. Kız da arkadan sütninesi ve onun kızıyla yola çıkar. Ancak sütnine kızı hile yaparak iki gözünü de kör eder ve onun yerine kendi kızını geçirir. Saraya gidince kız ile şehzade evlenir ancak bu kızda ne inci ne gül ne de altın vardır. O da bunların yılda bir kere olduğunu söyler. Kör olan kız, dağlarda dolaşırken kervancılar onu bulur ve evlerine getirirler. Kızdaki hikmeti görünce de şaşırır ve onun sayesinde zengin olurlar. Kız, kervancıya al bu gülleri sarayın yanında dolan, seni çağırırlarsa da göz karşılığı veriyorum demesini tembihler. Adam kızın dediğini yapar, gül karşılığı kızın gözlerini alır ve kız gözlerine kavuşur. Sonrasında kız kervancıdan kendisine bir türbe yaptırmasını ister. Bu arada şehzade karısının satın aldığı gülleri koklayınca ve şehzade kendi kendine, o dilber hayattadır, deyince karısı, kızın hayatta olduğunu anlar. Bunun üzerine annesi cadı kadın, kızın bulunduğu eve gider, hileyle evlerinde yatıya kalır ve kızın kolundaki bileziği alır, kız ölür. Sabah uyandıklarında kızın öldüğünü görünce onu türbeye götürürler. Şehzade çok sıkıldığı bir gün dağda dolaşır, o sırada kulağına sesler gelir ve türbeyi bulur. Türbede kızı ve yanındaki bebeği bulur. Bebeği alıp saraya götürür. Sarayda karısı çocuğu oyalamaya çalışırken bebek bileziği alır, şehzade de bilezikle bebeği türbeye kızın yanına geri götürür. Bebek bileziği kızın koluna geçirir, kız uyanır ve olan biteni anlatır. Cadı ve kızı da cezalarını bulurlar.

Tablo 6: Muradına Nail Olmayan Dilber Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
Muradına Nail Olmayan Dilber Kızın Hikâyesi (başlık)	Muradına Nail Olmayan Dilber (başlık)	Muradına Nail Olmayan Dilber (başlık)	Muradına Ermeyen Dilber (başlık)
Kadının hamamdaki doğumuna Ayşe Hanım yardım eder.	Ayşe Molla yardım eder. (1)	(1)	Ana kadın yardım eder.
Süt ninenin kızının gözünden inciler dökülmeyince, bu yılda bir olur, der. (1)	(1)	Burası benim havamı bozdu, der.	(1)
Kız türbenin şemşirek taşından yapılmasını ister. (1)	(1)	(1)	Şimşek taşından yapılmasını ister.
Kız tabutun içinde, bebek memesini emiyor. (1)	(1)	Bebek parmaklarını emiyor. (2)	(2)
Derviş kızı pazubent takıyor. (1)	Bilezik takıyor. (2)	(1)	(2)

Masalda hamamda kadını doğurtan kişi ve dervişin kızın koluna ne taktığıyla ilgili farklılıklar vardır.

7. Tasa Kuşu

Bir padişahın kızı, hocasıyla konuşurken ona “Tasa nedir?” diye sorar. O da kıza bir tasa kuşu alıp getirir. Bu tasa kuşu bir gün, bak ben sana ne tasalar edeceğim, deyip kaçar. Kız aç susuz bir dağ başındayken bir çoban görür, erkek kılığına girer ve bir kahveye çirak olarak girer. Ancak akşam olunca kuş gelip her şeyi kırar, dağıtır, kız da işten atılır. Bu durum terzi ve avizecide aynen tekrarlanır. Dağa kaçan kız bir ağaca saklanır. O sırada bir şehzade onu kuş sanarak vurmaya çalışır ancak insan olduğunu anlayınca sarayına götürür. Yıkayıp paklanınca güzel bir kız olduğu anlaşılır ve şehzade ona âşık olup evlenir, ardından bir çocukları dünyaya gelir. Kuş kız uykudayken bebeği kaçıtır, kızın ağzına da kan sürer. Ertesi gün kızın bebeği yediği düşünülür. Bu durum da üç kez tekrar eder. Sonunda şehzade kıızı kovar ve öldürülmesini emreder ancak cellat ona kıyamaz. Kız dağda dolaşırken kuş onu bulur ve bir saraya getirir. Orada üç çocuğunun da hayatta olduğunu görür. Şehzade ise sarayında çok mutsuzdur. Bir gün şehzadeye hikâyeler anlatan Tiryaki dışarı çıkar ve kızla çocukların bulunduğu sarayı görür. Saraydan atılan gül onu kendinden geçirir, şehzade Tiryaki gelmeyince onu bulmaları için birilerini yollar. Tiryaki, saraya getirildiğinde başından geçenleri anlatır. Bunun üzerine meraklanan padişah bu saraya gelir ve içeri girdiğinde bir süre sonra çocuklarını ve karısını bulur, onları alıp sarayına götürür.

Tablo 7: Tasa Kuşu Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
Tasa Kuşunun Hikâyesi (başlık)	Tasa Kuşu (başlık)	Tasa Kuşu (başlık)	Tasa Kuşu (başlık)
Keloğlan adı hiç geçmez.	Masalda kız, avizeciden sonra Keloğlan diye çağırılır. (1)	Kız yahut Keloğlan diye çağırılm, denir.	(1)
Kız terziden sonra avizecide işe girer. (1)	(1)	Kız terziden sonra camcıda işe girer.	(1)
Saraydan aşağıya hasgöl atarlar. (1)	(1)	Göl atarlar.	Katmer gölü atarlar.

Masalın eserlerdeki ele alınışındaki temel farklılık, Keloğlan adının geçip geçmemesi ve gülün çeşididir.

8. Zümrüdü Anka Kuşu

Bir ülkeye musallat olmuş bir dev vardır. Bu devden kurtulmak için padişahın oğullarından en büyüğü onu öldürmeye karar verir. Devın geleceği zamanı bekler ancak dev gelince korkup kaçar. Aynı şey ortancanın da başına gelir. Küçük oğlan ise devi yaralar ve dev kaçar. Devın ardından gidip onu öldürmek isteyen küçük oğlanın yanına kardeşleri de katılır. Kan izlerini takip ederek bir kuyuya gelirler. Büyük ve ortanca, hileyle küçük kardeşi kuyuya indirirler. Oğlan, kuyuda üç güzel kız bulur ama en güzeli sonuncusudur. Kızları devden kurtarır ve kuyudan dışarı çıkarmak için kuyunun başındaki kardeşlerine seslenir. En güzel kız, ‘önce sen sonra ben çıkayım’, der ama oğlan dinlemez. Bunun üzerine kız ‘seni yukarı çekmezlerse bu kılları al birbirine sür t ayağının altına gelen ak koyunun sırtına bin’, der. Kız yukarı çıkınca kardeşler ipi keserler. Oğlan da kuyuda kılları birbirine sürter ve kara koyunun üzerine bindiğinden yerin yedi kat altına iner. Bir eve gelir, kadın onu evine kabul eder. Oğlan su içmek ister ancak su çok pistir. Kadın da ona her yıl çeşme başında güzel kızları bir deve feda ederlerse o zaman temiz suları olacağını, devın de gelmek üzere olduğunu söyler. Oğlan çeşmeye gider, padişahın kızını arkasına bağlar ve devi beklemeye başlar. Sonunda devi öldürür, kıızı

da kurtarır. Padişah da onu ödüllendirmek ister ancak o düşünmek için süre ister. Dağda dinlendiği bir vakit, ağaçtaki kuş yavrularını öldürmeye gelen yılanla karşılaşır ve onu öldürür. Tam o sırada Zümrüdü Anka kuşu gelir ve onu öldürmeye çalışır, ancak yavruları onun kurtarıcıları olduğunu ve yılanı öldürdüğünü söylerler. Zümrüdü Anka da ondan dileğini sorar. Oğlan yeryüzüne çıkmak istediğini söyler. Kuş da kırk koyun ve kırk şişe şarap ister. Bunları kanatlarına koy, acıkınca koyunları susayınca şarapları ver, seni yeryüzüne çıkarayım, der. Oğlan padişahı bunları ister o da verir ve kuş onu yeryüzüne çıkarır. Sonra oğlan kılık değiştirerek sarayın bahçesine gider, bahçevandan kendisine iş vermesini ister. Sarayın penceresinden onu gören kuyudan kurtardığı kızlar, tanır ve ölmediğine çok sevinirler. Bu arada kızlar şehzadelerle evlenmemişlerdir, evlenmekte ısrarcı olunca üstünde bir altın tavşanla bir altın taziye birbirini kovaladığı bir altın tepsi isterler. Oğlan da bu arada bir kuyumcuya iş bulmuştur. Bunu kendisinin kırk günde yapacağını söyler, bir odaya kapanır ve kırkıncı gün kılları birbirine sürtüp ortaya çıkan Arap'tan yardım ister ve isteneni yapıp çıkar, kuyumcu da saraya götürür. Bunun üzerine kızlar, bir kat elbise isteriz ki makasla kesilmemiş ve iğneyle dikilmemiş olsun, hem de fındık kabuğu içine sığsın, derler. Aynı şekilde oğlan bunu da terziye giderek yapar ve ona verir, terzi de saraya teslim eder. Düğün günü kılık değiştirerek cirit oynayanların arasına katılır, kardeşlerini yaralar. Padişah onu öldürmek isteyince de kimliğini açıklar, başına gelenleri anlatır. Kardeşlerinin öldürülmesini istemez ve hep birlikte düğünle evlenirler.

Tablo 8: Zümrüdü Anka Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
Zümrüdü Anka Kuşu Hikâyesi (başlık)	Zümrüdü Anka Kuşu (başlık)	Zümrüdü Anka Kuşu (başlık)	Zümrüdü Anka Kuşu (başlık)
Büyük oğlan devi görünce korkup kaçar. (1)	(1)	(1)	Büyük oğlan devi görünce altına yapar.
Ortanca oğlan devi görünce korkup kaçar. (1)	(1)	(1)	Ortanca oğlan devi görünce altına yapar.
Küçük oğlan yanına zehirli okunu ve Kelam-ı Kadim'ini alır.	Küçük oğlan yanına okunu ve Kuran'ı alır. (2)	(2)	Burada böyle bir şeyden bahsedilmiyor.
Kardeşler devi aramaya giderken bir kuyuyla karşılaşır. (1)	(1)	Kardeşler devi aramaya giderken önce bir kapı ardından bir kuyuyla karşılaşır.	(1)
Kuyunun ağzında kan bulurlar. (1)	Kuyunun ağzında bir taş bulurlar.	(1)	(1)
Çeşmenin önüne bir ejderha gelir. (1)	Çeşmenin önüne bir dev gelir.	(1)	(1)
Padişahı düşünmek için 3 gün süre ister. (1)	(1)	10 gün süre ister. (2)	(2)
Burada böyle bir ifade yoktur.	Burada böyle bir ifade yoktur. Ancak şehzade kuyumcuya gidince ondan Keloğlan diye	Kuyumcu, bre Keloğlan ben seni ne yapayım, der.	Şehzade bahçevana yalvarınca bra git Keloğlan, der.

	bahsedilir.		
Şehzade kılları birbirine vurunca bir Arap çıkar. (1)	(1)	(1)	Kuzguni fellah çıkar.

Masalda Keloğlan adının geçip geçmediği, kuyunun başındaki nesne, verilen müddetin miktarı ve korkunun şiddetinin anlatımı arasında farklılıklar bulunmaktadır.

9. İğci Baba

Bir gün iğci baba üç kız kardeşin yaşadığı evin önünden geçerken eve çağrılır ve iğlerini gösterir, fakat kızlar iğleri beğenmez. O da evimde daha güzelleri var, isterseniz oraya gidelim göstereyim, der. Büyük kızı alıp götürür, ancak eve girdiklerinde her tarafın insan leşiyle dolu bir mağara olduğunu anlayan kız çok korkar. İğci, sen al bu etlerden kes yemek pişir yiyelim, der. Kız da pişirir ama iğci sen de ye ,deyince yemez. O da parmağımı kesersem yer misin der, kız da, evet, der. İğci parmağını kesip kıza verir, kız da yemiş gibi yapıp masanın altına atar. İğci, parmağına neredesin, diye seslenince hemen eline geri gelir, iğci de kızı öldürür. Aynı şey ortanca kızda da tekrar eder. Küçük kız yanına kediyi de aldığından parmağı kediye verir, iğci parmağıyla konuştuğunda bir midede olduğunu söyleyince kızı alır kucaklar ve onu kızı ilan eder. Evden ayrıldığı bir gün kıza anahtarları verir ancak kırk birinci odayı açmamasını söyler. Fakat kız o gidince açar ve orada saçlarından asılmış çok güzel bir delikanlı görür. Delikanlı kıza, iğcinin aslında bir cadı olduğunu eğer saçlarını keserse özgür kalacağımı söyler. Kız da cadının saçlarını keser ve delikanlı özgür kalır. Birlikte kaçarlar. Kırk birinci gün cadı uyanır ve izlerini bulur. Kılık değiştirerek evlerine girer ve gece yatıya kalır. Ancak bu durumdan delikanlı şüphelenir. Cadı delikanlının başına bir şişe koyar, kızı da dövmeye başlar. Bu sırada duvardan gelen bir ses kıza şişeyi kırmasını söyler. Kız şişeyi kırar, delikanlı uyanır ve cadıyı öldürür. Kız ile delikanlı evlenir, mutlu ve mesut yaşarlar.

Tablo 9: İğci Baba Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
İğci Baba ile Üç Kız (başlık)	İğci Baba (başlık)	İğci Baba Hikâyesi (başlık)	İğci Baba (başlık)
Kıza kırk anahtarı verince kız delikanlıyı bulduğunda, bunu cadı yaptı, der. (1)	(1)	Bunu ihtiyar yaptı, der.	(1)
Kız, ihtiyarın saçını keser. (1)	(1)	(1)	Saçını koparır.

Görüldüğü üzere masalda cadı ve ihtiyar kullanımları dışında bir değişiklik yoktur.

10. Hırsız İle Yankesici

Bir kadının, biri hırsız biri yankesici iki kocası vardır. Birini sabah karşılar diğerini gece uğurlar. Bir gün bu iki koca da seyahate çıkar. Kadın yaptığı böreğin bir yarısını hırsız olana bir yarısını da yankesici kocasına verir. Bunlar tesadüfen karşılaşır ve yolda mola verip börekleri çıkarıp aynı börek olduğunu görünce aynı kadınla evli olduklarını anlarlar. Kadını alıp beraber hâkime giderler, o da ‘mesleğinde usta olan kadını alır’, der. İkisi birbirlerini aldatmaya çalışırlar. Hırsız olan karısına,

broşunu da ver de gidip satayım der, ancak yankesici hırsız yolda hile ile kandırır. Bu olay üç kez tekrar eder. Sonra baktılar olmuyor, birlikte bir gece padişahın sarayına giderler. Saraya girince hırsız, yankesiciye sen buradaki kazlardan birini al bahçede pişir, der. Kendisi de içeri girip padişahın yanındaki lalayı kandırarak onun yerine geçer ve başlarına gelenleri anlatır. Sabah olunca padişah lalasını tavanda asılı bulur, olanları anlar ve kadının hırsızın hakkı olduğunu söyler. Diğerini de para verip gönderir.

Tablo 10: Hırsız ile Yankesici Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
Hırsız ile Yankesici Hikâyesi (başlık)	Hırsız ile Yankesici (başlık)	Hırsızla Yankesici (başlık)	Hırsız ile Yankesici (başlık)
Evlenilen kadının adı Nazıma. (1)	(1)	Adı Hazime	Adı Fatma
Hırsız, kadının broşunu ister. (1)	(1)	Gerdanlığımı ister. (2)	(2)

Masalın eserlerdeki ele alınışında kadının adı ve kadından istenen nesne farklılık olarak yer almaktadır.

11. Sefa İle Cefa

Padişah ile vezirinin çocukları olmaz. Bir gün beraber dışarı çıktıklarında bir derviş onlara elma verir ve elmaların yarısını kendilerinin yarısını da eşlerinin yemesini, sonrasında çocuklarının olacağını, ancak çocuklara kendisinin gelip isim vereceğini, o günü beklemelerini söyler. Her ikisi de dervişin dediğini yapar ve birer erkek evlatları olur. İki erkek kardeş gibi büyürler. Derviş gelir ve onlara isim verir. Bir gün şehzade Sefa, bahçede dolaşırken derviş karşısına çıkıp ona bir kızın resmini gösterir. Sefa da kıza âşık olur ve hastalanır. Sonunda hastalığının sebebini söyler ve kızın resmini padişah tanır. Bu, Yemen padişahının kızıdır. Sefa ile Cefa yola koyulur ve Yemen'e varırlar. Burada bir kadının evine gelirler. Bu kadına kızıdan bahsederler, kadın da kızın hocası olduğunu, kızın Hint padişahı ile evleneceğini söyler. Ertesi gün Sefa, bir sonraki gün de Cefa kadın kılığında saraya giderler. Cefa, sultanla gece yalnız kalır, kız onu öpünce erkek olduğunu anlar. Bunun üzerine tüm olanları ve Sefa'nın ona olan aşkını anlatır. Kızla birlikte plan yaparlar, ertesi gün türbeye gider gibi yapıp türbede kızın yerine Cefa geçer ve Hint padişahına gider. Hint padişahının kardeşiyle bahçeden dolaşırken onunla konuşur, ondan hoşlanır ve kız onun erkek olduğunu anlayınca Cefa ile kaçar. Hint padişahı arkalarından falla onları bulur ve büyüyle önce bir at sonra geyik gönderir. Her ikisinin de üstüne toz atan Cefa, onlardan kurtulmalarını sağlar. Ancak geyiği beğenen Sefa onu babası padişaha götürmek istemesine rağmen Cefa'nın sözünü dinlememesine bozulur ve saraya dönünce babasından onu cellada vermesini ister. Cellat Cefa'yı dağ başına götürür ama ona kıyamaz. Cefa dağ başında iki taş arasında Sefa'nın adını söyleyerek inler. Zaman zaman kervancılar onun sesini duyarlar. Bu arada Sefa da yaptığından pişman olur, Cefa'yı arar ve kervancıların yardımıyla onu bulup saraya götürür.

Tablo 11: Sefa ile Cefa Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
Sefa ile Cefa Hikâyesi (başlık)	Sefa ile Cefa (başlık)	Sefa ile Cefa (başlık)	Sefa ile Cefa (başlık)

Sefa, âşık olduğu kızın fotoğrafını Cefa'ya 40 gün sonra gösterir. (1)	Kızın fotoğrafını Cefa'ya hemen gösterir.	(1)	(1)
Padişaha gösterilen kızın resmini padişah tanır. (1)	(1)	(1)	Bir ihtiyar kervancıbaşı tanır.
Sultan kılık değiştirmiş Cefa'yı öpünce kız olmadığını anlar. (1)	(1)	Cefa'nın kız olmadığını konuşarak anlar.	Sultan Cefa soyununca, kız olmadığını anlar.
Kız kaçmak için türbedara gideceğini söyler. (1)	Kız, türbedara gittiğini söyler.	Kız, arkadaşına gittiğini söyler.	(1)
Hoca hanım Sefa ve Cefa'nın üzerine bir geyik gönderir. (1)	(1)	Bir ceylan gönderir.	(1)

Masalın eserlerdeki ele alınışında, Cefa'nın kız olmadığını nasıl anlaşıldığı ve kızın kaçışyla ilgili farklılıklar göze çarpmaktadır.

12. Ali Cengiz

Bir gün sarayda padişahın camı sıkılır ve, Ali Cengiz oyununu bilen var mı, diye sorar. Bir delikanlı, bilmiyorum ama öğrenirim, diyerek Ali Cengiz'in evine doğru yola çıkar. Yolda bir dervişe rastlar, delikanlı derdini anlatır, derviş gel ben sana öğretim, der; onu bir mağaraya götürür, dinlenirken delikanlı mağarayı dolaşır ve güzel bir kız bulur. Kız ona dervişin onu okutacağını ama o okutmaya çalıştıkça yanlış okumasını, bunun bir tuzak olduğunu, kendisinin bu tuzağa düştüğü için orada hapis kaldığını anlatır. Derviş oğlanı okutmaya çalıştıkça tersini söyler o da sıkılır ve onu dağ başına atar. Oğlan evine geri döner ve annesine, ben bir at olacağım, yarın beni saraya sat, der. Annesi onu satar, sonra oğlan eve gelip bu kez, bir koç olacağım beni padişaha sat, der. Kadın onu satmak için saraya götürürken derviş oyunu anlar ve oğlanın Ali Cengiz oyununu öğrendiğini fark eder ve peşlerine takılır. Böylece kılıktan kılığa girerek birbirlerini alt etmeye çalışırlar, en sonunda oğlan sansar olup tavuk kılığındaki dervişini yer ve alt eder. Padişah da oğlanı ödüllendirir.

Tablo 12: Ali Cengiz Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalları	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
Ali Cengiz Hikâyesi (başlık)	Ali Cengiz (başlık)	Ali Cengiz Hikâyesi (başlık)	Ali Cengiz Oyunu (başlık)
Derviş güvercin kılığına girer. (1)	(1)	(1)	atmaca kılığına girer.
Bu kısım yok. (1)	(1)	Oğlan oyunu kazanınca dönüp evdeki kızını alır. (2)	(2)

Masalın eserlerdeki ele alışındaki temel farklılık dervişin hangi hayvanın kılığına girdiği ve kızını alıp almadığı yönündedir.

13. Saka Güzeli

Padişah ve vezirin kızı bir gün sarayın önünden geçmekte olan sakaya hangisinin daha güzel olduğunu sorar. Saka da vezir kızının daha güzel olduğunu söyler. Buna sinirlenen padişah kızı, hastaymış gibi yapar ve hastalığını ancak vezirin kızının kanının içmekle geçeceğini söyler. Vezir kızına kıyamaz, bir kedinin kanını gönderir, kızını da bir sandığa koyup bit pazarına satar. Saka tesadüfen bu sandığı görür ve satın alır. Kız, saka evde yokken çıkıp evin ve onun işlerini görür. Sonunda saka durumu anlar. Bir süre sonra kız annesinin evine gider, bu arada sakaya karısının fahişe olduğu şeklinde bir mektup yazılır. O da karısını öldürmek için eve gelir, kız sakayı kamayla görünce kendini dereye atar. Dereye balıkçıların ağına takılır, onlardan kurtulur bu kez bir Yahudi'nin sonrasında bir çeşme başındaki şehzadenin yanına gelir. Şehzade onu beğenir, evlenirler. Kız şehzadeye, şuraya benim resmimi yaptır, buradan her su içen benim resmimi görsün, der. O da sözünü yerine getirir. Sırasıyla balıkçılar, Yahudi ve saka bu çeşmeye gelir ve kızın resmini görüp bayılırlar. Ardından hepsi saraya gelir, sakanın kızın eski kocası olduğu anlaşılır ve şehzade onları yeniden nikâhlar.

Tablo 13: Saka Güzeli Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk Masalı	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
Saka Güzeli Hikâyesi (başlık)	Saka Güzeli (başlık)	Saka Güzeli (başlık)	Saka Güzeli (başlık)
Zulümden kurtulan kız annesinin evine gider. (1)	(1)	(1)	Kız hamama gider.

Görüldüğü üzere masalın eserlerdeki ele alınışında sadece kızın nereye gittiği konusunda bir farklılık bulunmaktadır.

14. Kara Yılan

Bir padişahın bir türlü çocuğu olmaz. Sonunda bir dervişin verdiği elmanın yarısını kendisi yarısını da karısı yer ve kadın hamile kalır. Ancak doğumda tüm ebeler ölmektedir çünkü kadının karnında bir yılan vardır. Sonunda ülkede ebe aranmaya çıkılır ve bir üvey anne kapıya gelenlere kızının ebe olduğunu söyler. Kız askerlerle saraya giderken öz annesinin mezardan sesini duyar. Annesi, bir kaba süt koy. Süte gelir, gelince de bir kaba koy, der. Kız denileni yapar. Saraydan bahşişlerle döner. Şehzade beş yaşına girince okumak ister ancak hocalarını sokup öldürür. Sonra yine bu kız akla gelir. Kız saraya götürülürken annesi mezarından, dikenli bir gül değnek al, yaklaştıkça vur, okut, der. Kız denileni yapar, bahşişlerle eve döner. Şehzade büyür, evlenmek ister. Ancak gelinleri sokarak öldürür. Sonunda yeniden kız akla gelir. Kız saraya götürülürken annesi mezarından, kirpi derileriyle vücudunu kapla, soyun derse önce sen soyun de, sonra derisini ateşe at, der. Kız denileni yapar ve yılan derisini çıkarıp kız deriyi ateşe atınca ortaya güzel bir delikanlı çıkar. Herkes çok memnun olur. Bir süre sonra şehzade bir geziye çıkar. Saraydaki cariyeler kızı kıskandıklarından şehzadenin ağzından kızın saraydan atılmasını emreden bir mektup yazarlar. Kız saraydan atılır, dağ başında bir türbeye gelir. Türbede bir delikanlı tabutta yatmaktadır. Delikanlı kıza, şimdi bir güvercin gelir, görürse seni öldürür, der ve onu tabuta alır. Böylece birlikte tabutta yaşamaya başlarlar. Bir süre sonra kız hamile kalır, çeşmenin yanına gelir, şehzadenin konağına gider ve çocuğunu doğurur. Delikanlı, Bahtiyar da kızla birlikte saraya gelir ve bir süre sonra güvercinden kurtulmayı başarır. Bu arada şehzade saraya dönmüş ve olanları öğrenmiştir. Kendini yollara vurup kızını aramaya başlar ve bir kahveye gelir. Başından geçenleri anlatırken Bahtiyar da onu duyar ve şehzadenin kim olduğunu anlar, onu saraya götürür. Kıza şehzadeyi gösterip seçim yapmasını ister, kız da şehzadeyi seçer. Birlikte saraya gider, tekrar düğün dernek yaparlar.

Tablo 14: Kara Yılan Masalının Eserlerdeki Farklılıklarını Gösteren Tablo

Tez Billur Köşk	Peyami Safa	Selâmi Münir	Tahir Alangu
--------------------	-------------	--------------	--------------

Masalları			
Kara Yılan yahut Sihirli Genç (başlık)	Kara Yılan (başlık)	Kara Yılan Hikâyesi (başlık)	Kara Yılan (başlık)
Padişah veziriyle dışarı çıktığında rastladığı dervişe onun padişah olduğunu ve çocuğu olmadığını bildiğini söyleyerek elma verir. (1)	Bu kısım yok.	(1)	(1)
Kız tabuttan çıkıp çeşme başında bekler, bir kız yanına gelir ve onun konağına gidip doğum yapar. (1)	Doğum zamanı geldiğinde kızla birlikte Bahtiyar tabuttan çıkıp kaçar.	(1)	(1)

Masalın yeniden yazımlarında, tabuttan kızın kendisinin çıkıp çıkmadığı ve padişahın bir dervişe rastlayıp rastlamadığı konusunda farklılıklar vardır.

Sonuç

Karşılaştırmalara bakıldığında 20. yüzyılın başından ortalarına kadar geçen bu yeniden yazımlarda masalların öncelikle hikâye adına evrildiği, yazılı kültürle birlikte giderek sözlü kültürden uzaklaşarak yazılı dilin varlığı sebebiyle hikâyeye yaklaştığı görülmektedir. Nitekim yukarıdaki karşılaştırmalara baktığımızda masalların yazılı dile geçtiği andan itibaren olay örgülerinin çok değişmediği, aradaki anlatıma dair unsurların detaylandırıldığı, betimlemelerin arttığı görülür. Bunlar içerisinde en detaylı anlatım Tahir Alangu'ya aittir, Peyami Safa ve Selâmi Münir detaydan çok masaldaki ana unsurları özetle anlatmak tarafında olmuştur. Masallar arasında yeniden yazım konusunda en çok değişime uğrayan Kahveci Güzeli'dir. Masaldaki müstehcenlik unsurunun varlığı bu değişimin temel sebebidir. Peyami Safa, eserdeki müstehcenliği korurken, diğerlerinde bu ortadan kalkmış, Tahir Alangu ise masalı, kitabına dahi almamıştır. Bunun dışında masalların yeniden yazımında kullanılan nesnelere, gidilen mesafeler, yerler, yanlarında bulunan kişiler, isimler değişime uğramıştır. Bu kişilerden özellikle Türkçe masalın önemli kahramanlarından Keloğlan'ın bulunduğu Tasa Kuşu ve Zümrüdü Anka, yukarıda da görüldüğü gibi iki anlatıda korunmuş, ancak diğer ikisinde adından bahsedilmemiştir. Bu masallar, birçok yazara ve şaire ilham vermiş, uzun yıllar eserlerde arzı endam etmiştir.

Kaynakça

- Alangu, T. (1961). *Billur köşk masalları*. Remzi Kitabevi.
- Boratav, P. N. (1979). *Billur köşk. İslâm Ansiklopedisi* (C. 2, 613-614). Milli Eğitim Basımevi.
- Ertizman, A.A. (2020). *Billur köşk masalları*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Server Bedi (1925). *Resimli billur köşk hikâyesi*. Orhaniye Matbaası.
- Yurdatap, S.M. (1937). *Resimli billur köşk hikâyesi*. Bozkurt Matbaası.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Prof. Dr. Seval ŞAHİN

Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Makalenin yazarı bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisinin bulunmadığını, herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan etmiştir.

Etik Beyanı / Ethical Statement: Makalenin yazarı “Etik Kurul İzni”ne gerek olmadığını beyan etmiştir.

Destek ve Teşekkür / Support and Thanks: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Yayımlanan makalelerde araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)’nin editör ve yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.